

## Prvi bolnik moj.

Humoreska.

Spisal A. Planinec.



es mesec že je bila pribita na hiši pod oknom stanovanja mojega svetlo-črna tablica z zlatim napisom:

»Univ. med. dr. Josip Zoran.

I. nadstropje. Ord. od 10. — 12. ure dopóludne in od 2.—4. ure popóludne.«

Strogo sem naročil stari svoji služkinji, naj gotovo teče takoj po postreščka, ki stojé na oglu, da me ta poišče, če bi me slučajno kam poklicali h kakemu bolniku, kadar ne bi bil domá, in jej redno vselej povedal, kam grem ter katero pot bom hodil. Sam sem se dal pod nekako policijsko nadzorstvo stare svoje Uršike, da bi mi ne ušel noben bolnik, ki bi želel zdravniške moje pomóci.

Ves razburjen sem že bil od samega nevstrpnega čakanja in bal sem se skoro, da se mene samega poloti prvega bolezen in da bodem le jaz nehoté dal zaslužiti kakemu tovarišu svojemu.

Kaj mi pomaga, da mi je sam slavni dr. Billroth, ko sem srečno in z najboljšim vspehom dovršil stroge izpite svoje, vročivši mi doktorsko diplomó, rekel laskave besede:

»Čestitam Vam, gospod kolega! Vi se odlikujete ne le kakor teoretik, temveč tudi kot praktik. Sijajna bodočnost Vam je zagotovljena.«

Tudi vsi drugi profesorji so mi čestitali z enakimi ali še prijaznejšimi izrazi.

Kaj imam tudi od tega, da mi je predstojnik dunajske bólnice »Rudolphinum«, kjer sem bil skoro dve leti asistent, pri slovesi zagotavljal, da mu je v resnici jako žal, ker tako izvrstna zdravniška moč zapušča závod, in mi priporočal, naj se naselim na Dunaji, kjer imam toliko dobrih prijateljev in vplivnih znancev med profesorji na univerzi in med kolegi.

Toda vleklo me je v domovino, da bi med rojaki svojimi koristil ne le zdravnik, temveč po svoji móci tudi drugače. Vse zastonj! Kako hitro so mi minile vse lepe nádeje, ko sem bil komaj jeden mesec v Ljubljani.

Sitno mi je bilo, če me je na cesti srečal kakšen prijatelj in me vprašal:

»Kam pa tečeš, doktor? Ali imaš toliko bolnikov?«

Bolnikov! — Da bi le jednega imel! Legati sem seveda moral, da imam sila opravila. Opóldne pri kosili v gostilni sem prodajal leži svoje že kar na debelo.

»Danes sem bil pozvan k nekemu bolniku v res prav zanimivem slučaju,« začel sem pripovedovati in povedal kako zanimivost iz bólniške svoje prakse na Dunaji.

Nobenemu človeku ni mi smeti odkriti notranjih svojih muk in prevár in morečih skrbij. Smijal bi se mi vsakdo, ime moje prišlo bi na slab glas, rekalo bi se, da sem zdravnik brez bolnikov, zdravnik, komur se nikdo ne zaupa.

Saj mi še ni toliko za denar. Imel sem toliko svojega, da bi lahko čakal še tudi jedno leto. A če je človek zdravnik in se je toliko in toliko let trudil in resno trudil, da bi kdaj koristil bolnemu in nesrečnemu človeštvu, grize ga in peče, ako v resnici ne more ničesar družega storiti, kakor čakati in zopet le čakati.

Stokrat sem preklel v teh dnéh nesrečno to besedo »čakanje« in če bi bilo po mojem, izbrisati bi se morala ta beseda ne le iz slovárjev vseh jezikov, temveč še celó za pojem čakanja nehati bi moralo imeti človeštvo razum.

Grozno pa je bilo tudi stanje moje. Pomislite! Ne le, da sem vsak dan natanko in točno od 10. do 12. ure dopóldne in od 2. do 4. ure popóldne predsedéval in čakal domá, še celó ves drug svoj čas si nisem upal, da bi brezbrizno pohajkoval po mestnih ulicah ali po izprehajališčih. Kolikokrat sem zavidal tiste dní najglupejšega filistra, ki smé sedeti v krčmi pri svojem kozarci piva ali vina, ne menč se za kaj družega, nego za to, zakaj pač óni le tam večerja danes kisle ledvice in ne jétric, kakor druge večere. Záme je bila taka sreča nedosežen ideal. Kosil sem v hitrici in isto tako večerjal; saj sem moral kazati, da nisem svoboden gospod časa svojega, temveč da mi je izročena skrb za smrt in življenje bolnikov mojih, katerih pa seveda nisem imel. Kar váse sem metal jedí, popil hitro jedno ali dve čaši piva, pogledal na uro, hitro vstal in tekel iz gostilne. Ako mi je kdo prijateljev mojih zaklical:

»Ostani, ostani še nekaj trenutkov, doktor, pojdeva skupaj!« odgovoril sem:

»Ne utegnem. Točno ob tej uri mi je biti tu ali tam.«

In tekel sem, da bi me óni še ne mogel dohiteti, ko bi prav hotel.

Tako je bilo tudi danes zvečer. Že ob devetih sem zapustil vsakdanjo družčino svojo ter hitel domóv, rekši prijateljem, da moram

jutri na vse zgodaj peljati se na kméte, da obiščem tam nekega prav nevarno obolélega posestnika in da moram seveda točno ob desetih dopóludne biti zopet v Ljubljani, ker imam takrat ordinacijske svoje ure, in mi ne dopušča vést, da bi jaz kot začetnik pustil čakati le jednega bolnikov svojih, ali da bi celó kdo zastonj prišel, če bi me ne bilo domá.

Odšel sem in sedél domá sam, kadil iz dolge svoje dijaške lule, dolgočasil se in jezil sam náse. Čitati ali učiti se čému ni se mi poljubilo, saj tudi nisem bil dovolj miren za kàj tacega.

Bilo je sredi junija meseca. Po dnevi je bilo precèj soparno. Odprl sem okno in gledal na ulice.

Ako je kaka dékla mimo tekla in slučajno pogledala hišo, v kateri sem stanoval, mislil sem si:

»Ahá, morebiti ta išče zdravnika. Gotovo je kdo nenadoma zbolel. Morda se zateče k mêní!«

Čakal sem in čakal. Zdajci bode prijela za moj zvonec — pa zastonj vsakatero upanje! Šla je mimo hiše, ne zmenivši se niti za zvonec moj, ni za mojo tablico, na kateri se je lesketalo v zlatih črkah moje ime.

Že sem hotel zapreti okno in iti zopet v krčmo, da si med prijatelji pri vinu razpodim bédaste misli. Kar zapazim tam v nasprotni hiši v prvem nadstropji, kjer so bila tudi radi vročine odprta okna, nemirno tékanje iz sobe v sobo.

»Morda je kdo obólel,« rekel sem sam v sebi. »Kaj, ko bi sam tjà šel in ponudil v sili zdravniško svojo pomoč!«

Ves govor sem si osnoval že v mislih, kako bi govoril o tej priliki.

»Oprostite, da sem tako drzen . . . .«

Pa zdaj so se že zopet pomirili tam.

Védel sem, ker sem bil večkrat tako indiskreten in sem zvečer gledal v stanovanje nasprotne hiše, da stanuje tam neka stara baronica. Želel sem ji, da bi jo začel viti krč, želel ji še Bog védi kake bolezni, pa ne iz hudobnosti, ne, samó radi tega, da bi imel jaz zdravnik priliko ji pomagati.

Toda ne samó stari baronici, vsemu mestu sem želel v pesimiističnih mislih svojih vse bolezni: osepnicè, vročinsko bolezen, davico, azijsko kolero, kugo in vse takšne pošasti, samó, da bi se lahko odlikoval kot zdravnik.

Ne vém, kake grozne misli bi se mi bile še porodile v glavi, pa zdaj so zopet tam nasproti začeli tekati semtertjã.

Ahá! Zdaj gre dékla celó iz stanovanja in celó doli po stópnicah. Prav gotovo je kdo bolan! Te stalne misli se nisem mogel iznebiti.

Zdaj je z lučjo pri hišnih vratih ter jih odprè. Dvé dékli sta. Pa seveda babi morata še dolgo klepetati, ko njih gospá trpí grozne bolečine, ko morebiti umira! In jaz zdravnik tu nasproti čakam, da bi ji olajšal bolesi, rešil ji življenje!

Posvetujeta se menda, po koga bi šli. Zaklicati sem že hotel:

»Mene pokličita! Saj znam več, kakor óni stari doktor s svojimi homeopatičnimi kroglicami, katerega često vidévam, da obiskuje baronico!«

Glej, zdaj teče starejša čez ulice in — ali je res, je li mogoče? — naravnost na hišna moja vrata, zijá jih in zijá in zapazi mojo tablico in zvonec moj.

»Cin, cin, tin-tin-cin!« —

»Oj, sladki glas! Ali vender kdàj!« vzdihnil sem radostno in plesati bi začel od samega veselja. »Pa mirno, brate! Zgrbanči v resne modre gubè svoj obraz!«

To bi se mi še posrečilo. Ali srce mi tako utriplje!

»Hladnokrvnost, to je conditio sine qua non, to je najimenitnejše pri zdravniku,« rékal mi je vedno moj »šef«, predstojnik bólnici na Dunaji.

»Pa ostani miren! — Prvi tolikó časa zaželèni bolnik moj!«

Sédel sem vender le mirno za mizo in navidezno čital v knjigi, ki je ležala pred menoj.«

Zdajci prisopiha z mojo Uršo baroničina hišna v sobo.

»Gospod doktor, prosim, gospod doktor! Oh, uboga naša gospá baronica!« ihtí stara devíca.

Jaz sem se že popolnoma pomiril, ko sem videl ihtečo déklo in védel, da me kliče dolžnost k bolniku.

»Kaj pa je? Povedite le, kaj se je zgodilo, da morda vzamem kakih instrumentov ali zdravíl s seboj!«

»Oh, dávi se, pravim jaz. Gotovo je kako kost nerodno požrla révica. Toda milostiva gospá baronica trdi, da jo vije krč.«

Dosti sem védel. Vzel sem s seboj, kar sem mislil, da bodem potreboval, in šel sem ž njo.

V svesti si odgovornega poklica svojega sem korakal za déklama po stópnicah k bolni baronici.

Starejša, ki me je prišla klicat, véde me v sobo.

Pred divanom, na katerem sem videl veliko belo blazino, klečala je stara baronica.

»Oh, ti révica, ti ubožica, kako se moraš mučiti! S čim si pač zaslužila te grozne bolečine, katere trpiš? Oh, že zopet nov napad!« ječala je na blazini sloneča stara gospá.

Zazdelo se mi je, da je baronica bolna na duhu.

»Gospod doktor je prišel, gospá baronica!« oglosi se za menoj dékla.

Baronica skoči po konci in mi prihití naproti.

»Hvala Bogú, da ste prišli! Ali ji bodete mogli pomagati? Jedino zvesto bitje je na sveti, katero imam. Rešite ji življenje!«

»Gotovo, gotovo, gospá baronica, vse storim, kolikor mi bode mogoče. Prosim, le peljite me k bolniku, da . . . .« tolažim gospó.

»Prosim, gospod doktor, evo ga,« reče stara gospá in me pelje bliže k divanu.

Zopet sem začel misliti, da se ji blede, kajti nisem videl nikjer nikogar. Pač, zdaj ugledam na beli blazini — veliko belo mačko!

Groza me je stresla in grizla me jeza. Kar zagrabil bi bil najrajši nesrečno žival in jo tréščil stari prismojeni baronici pred noge — toda premagal sem se!

»Še pred jedno uro je tako rada jedla, zdaj pa umira. Oh, uboga Micika moja! Pomagajte ji, gôspod doktor!« tarna baronica, vrže se zopet na kolena pred mačko in joka.

»Oprostite, gospá báronica, jaz nisem živinozdravnik,« ujunačim se zdaj in govorim prav mirno, prikrivaje notranji svoj srd.

»In Vi ubožici ne morete pomagati? — Saj trdite vi zdravniki, da je človek ali žival vse jedno. Oh, uboga Micika moja, umreti bodeš morala!« in obupno se zopet obrne k mačétu, ki je z izbuljenimi očmi ležalo na svileni blazini in pojemajóč izkušalo si nekako samó pomagati z nogami.

»Nimate li nič srca, doktor? Če umejete res človeku pomagati, pomagajte tudi ubogi nedolžni živálci, saj vidite, kake bolečine trpí!« obrne se jezno baronica proti méni, ki sem še vedno pred njo nepremično stal in ném gledal ta silno sméšni prizor.

Najrajši bi se bil zdaj smijal. Minil me je že ves srd.

Stopim še bliže k divanu in primem mačko za glavo.

»Kaj pa je žrla ta zvér danes,« vprašam popolnoma resno.

»Zvér?« začudi se baronica.

»Piščéta so ji dali gospá baronica in gotovo je révici obtičala kakšna kost v grlu,« oglasi se hišna, ki je stala pri vratih.

Videl sem tudi sam kmalu, da mora biti kaj takega. Poskusil sem s prstom poriniti kost v grlo. A mačka, dasi se je zdelo, kakor ne bi mogla nič več, pokaže mi kremplje.

Rečem torej dékli, naj jo prime, sam pa stopim k mizi, ker sem prej videl, da še niso pospravili po večerji, in vzamem ž nje žlico. S to drégnem mački v grlo in res se mi posreči kost poriniti dalje v grlo.

Mačka je grdo zamijavkala, pihala proti méni, ker sem ji bil tuj, in videlo se je, da sem »ubogi nedolžni révici« rešil življenje.

»Tako, rešena je!« rečem z resnim glasom. »Le mleka ji dajte zdaj piti in zdrava bode in živela še mnogo let sebi in drugim v veselje.«

Prinesli so ji mleka in prav v slast ji je šlo. Ko se ga je napila in zavohala, da je na krožniku poleg nje mesó, katero je najbrž prej popustila, prijela se je tega in žrla, ne menéča se za ravno prebito smrtno nevarnost.

Kako se mi je začela zdaj baronica zahvaljevati, tega opisati ne vzmore moje peró. —

To je bil prvi bolnik moj!

Vender mi ni smeti nehvaležnemu biti usodi. Baronica, vdova nekega visokega uradnika, imela je dovolj znanja po vsem mestu. Prosil sem je sicer, ko mi je v hvaležnosti svoji zagotavljala, da me bode vsakemu priporočila, naj zamolčí, pri kakem bolniku sem si pridobil zaupanje njeno, in držala se je tudi danega svojega obéta. Njeno priporočanje pa mi je le pomagalo. Jeli so me ljudje klicati zdaj k temu, zdaj k ónemu bolniku, in ko so videli, da res kaj znam, bil sem kmalu na glási kot najboljši in najsrečnejši zdravnik v mestu.

Minilo je že mnogo lét, kar se je dogodila ta resnična povest, in zdaj sem obče čislan zdravnik, a večkrat se še spominjam hvaležno stare baronice in njenega mačéta, prvega bolnika svojega, katerih obeh že davno ni več med živimi.

